

Brief uit Afrika

*Drs. F. Matser – kolonel van de militair psychologische en sociologische dienst**

Beste vrienden,**

Dit is een foto van een drie maanden jong luipaard, dat door een jager bij de plaatselijke dierentuin is aangeboden voor een paar dollar. Het beest was op sterven na dood. De directeur kon het niet over zijn hart verkrijgen het 'aanbod' te weigeren. Omdat de directeur verder niet weet wat hij ermee aan moet, klopt hij bij de VN aan. Daar hebben ze geld en de VN helpt ten slotte met alle problemen in de wereld (denkt hij, net als de meeste andere Afrikanen).

Mijn collega en ik hebben ons onderkomen in de buurt en we ondersteunen de plaatselijke dierentuin in het weekend soms met wat geld en hand- en spandiensten. De directeur kent ons dus. We zijn met een listige smoes meegelokt en staan nu een meter af van een uitgemergeld babyluipaard met smachtende, licht ontstoken Bambi-ogen. We zitten hier gigantisch mee in onze maag. We mogen absoluut geen markt creëren voor inheemse dieren. Als het gerucht zich verspreidt dat wij (de VN) de aankoop van gevangen wilde dieren sponsoren, bestaat het gevaar dat in *no time* de plaatselijke handelsgeest tot leven komt.

Ik zie het voor me: tientallen mensen gaan met kooien en vallen het oerwoud in, in de hoop een paar dollar te verdienen. Het is niet ondenkbaar dat bij die jacht dieren of zelfs mensen gewond raken, of erger. Willen we dat? Maar als we nu niet helpen is het babyluipaard over een paar dagen dood. Het goede versus het juiste, een duivels dilemma.

Het arme dier heeft twee weken in een rieten mandje opgesloten gezeten. We hebben een plaatselijke dierenarts om advies gevraagd. Er zijn een heleboel mensen die bereid zijn om tegen een kleine vergoeding de 'repatriëring' van het dier naar het oerwoud te regelen. Houden in de dierentuin is geen optie: zo'n luipaard eet – eenmaal volwassen – een geit per week, dat kan de plaatselijke dierentuin dus niet betalen.

Verder is de techniek van het houden van dieren hier wat minder ontwikkeld dan in pakweg Artis of Blijdorp. De directeur heeft alleen een stalen kooi van twee bij twee meter. Je moet je afvragen of een leven in een kleine, roestige kooi voor zo'n schitterend dier levenswaardig is. En de kooien van de plaatselijke dierentuin zijn van een zodanig abominabele kwaliteit, dat ik nog niet één keer de dierentuin bezocht heb met alle dieren aan de goede kant van het hek.

Het vriendelijke, kleine aapje waar ik in mijn vorige brief over vertelde, is dan ook vorige week in de keel van een van de ontsnapte dieren verdwenen, maar een volwassen luipaard

* Op deze plaats vindt u afwisselend een bijdrage van kolonel (KL) Frans Matser en majoor der mariniers Marc Houben.

** Deze brief is een vrije bewerking van een aantal mails van overste Rob Vranken, uitgezonden naar Burundi.

aan de wandel is een heel andere zaak. Bokito is daarbij vergeleken kinderspel.

Sommige Afrikaanse mensen, onder wie onze dierenkundige, zijn zeer begaan met het lot van dieren, maar ze zijn de uitzondering. De meeste Afrikanen, onder wie veel plaatselijke militairen, kunnen zich *überhaupt* niet voorstellen dat je iets voor een dier voelt of doet; het past eenvoudigweg niet in hun denken. Een dier is om gebruikt te worden, als lastdier, op het land, voor de jacht, voor voedsel.

We nemen een besluit. Als het dier weer gezond is naar lichaam, maar vooral naar geest, dan wordt hij terug naar het bos gebracht. Tot dan geven we de directeur wat dollars voor eten en medicijnen. Maar een nieuw dilemma dient zich aan: zet je een getraumatiseerd luipaard terug in de natuur, dan zet je een potentiële mensendoder uit. Wat is wijsheid? Het oordeel is aan de dierenarts. Ik weet niet hoeveel luipaardenpsychiatrie hij op de universiteit heeft gehad. Leven of dood. Dit is Afrika.

Moet ik meer voor het luipaard doen? Als ik om me heen kijk zie ik overal op straat kinderen met hongerodeem en volwassenen met aids of andere vreselijke ziektes. Doorgaans lachen ze blijmoedig. Het luipaard krijgt vandaag medicijnen en wat te eten, zij niet. Er komt een dierenarts naar het luipaard kijken en op hetzelfde moment gaan er honderd meter verderop kinderen dood aan malaria, terwijl ik de medicijnen voor mijzelf in een tas heb. Moet ik ze weggeven? En aan wie van de duizenden kinderen waarvan de ouders geen geld voor medicijnen hebben? En wat als over drie weken die voorraad op is? Wat is goed, wat is juist?

Ik houd mij vast aan Immanuel Kant en zijn categoriaal imperatief, maar besef meer dan ooit dat zijn heldere boeken over morele keuzes geschreven zijn vanuit een studeerkamer in Königsberg. Als ik diep nadenk over de problemen van dit continent, dan doe ik geen oog meer dicht. Ik dwing mijn gedachten dus aan de oppervlakte te blijven. Uit praktische zelfbescherming.

Ik loop langs de topattractie van de dierentuin: de krokodil. Hij ligt loom in de zon te wachten. Het dier is ooit als uit zijn krachten gegroeide 'salamander' achtergelaten door een Chinees.

Het luipaard krijgt vandaag medicijnen en wat te eten, zij niet

Nu is hij/zij bijna drie meter lang. De spijsvertering van een krokodil is veel langzamer dan van een luipaard. Koudbloedig dier. Voorlopig is dat zijn redding. Meestal eet hij wat marmotten of een kip. Als hij geluk heeft met kerstmis een geit. Misschien straks een luipaard? Totdat ook hij te groot wordt voor de begroting van de dierentuin en eindigt als een set damesstasjes of een paar exotische schoenen. Maar tot dan ligt hij vredig in de zon te wachten tot het eten langskomt.

Willen jullie dit weten? Ik weet het niet, maar alleen maar mooie zonsondergangen en vrolijke verhalen, dat geeft geen goed beeld. Welkom. Dit is Afrika. ■